

Hørt i hagen

I denne spalten snakker vi med tilfeldig besøkende og spør hvorfor de legger turen til Botanisk hage.

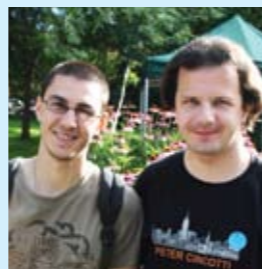
Janne Olsen (t.v.) bor i Oslo, men hadde ikke vært i Botanisk hage på ett år da hun tok med seg førstegangsbesøkende **May Lisbeth Markussen** fra Sandvika for å fotografere og nyte hagen en vakker sensommerdag.
– Det er kjempeflott her sier de begge, og er enige om at Oldemors hage er blitt et vakkert anlegg.

– Jeg kommer hit fordi det er så utrolig fint og rolig, og for å finne inspirasjon til fremtidige hageplanter, sier **Dennis Rasch-Olsen**,

som bor i Oslo og ofte besøker hagen. Denne gang har han tatt med kjæresten **Ingvild Sørum**, opprinnelig fra Lillehammer. Hun er i Botanisk hage for første gang. Begge er begeistret for Fjellhagen:
– De har bygd opp et veldig spennende og vakkert landskap, som ser naturlig ut.

To franske turister fra Lyon treffer vi i Urtehagen. Begge heter **Laurent**, og begge er i Norge for første gang:
– Tidligere i uken har vi besøkt muséene på Bygdø og Nasjonalgalleriet. I dag ville vi se Naturhistorisk Museum og Botanisk hage. Vi hadde en fin spasertur hit fra sentrum, vi synes Oslo er en fargerik by, men med litt høye priser, sier **Laurent Beve** (t.v.) og **Laurent Seve**. DID

– Tidligere i uken har vi besøkt muséene på Bygdø og Nasjonalgalleriet. I dag ville vi se Naturhistorisk Museum og Botanisk hage. Vi hadde en fin spasertur hit fra sentrum, vi synes Oslo er en fargerik by, men med litt høye priser, sier **Laurent Beve** (t.v.) og **Laurent Seve**. DID

Aktiviteter i Botanisk hage, høsten 2008

SEPTEMBER		
Lørdag 13.	Kl. 13	To nye anlegg i Botanisk hage Omvisning i Urtehagen og Oldemors hage v/ landskapsarkitekt Kathrine Strøm. Arrangement i forbindelse med Oslo Åpne Hus. Oppmøte i Oldemors hage.
Søndag 14.	Kl. 11–15	«Poteten kan brukes til alt» Denne søndagen feirer vi Potetens dag i Botanisk hage! Vi feirer FN's internasjonale potetår. Utstilling, smaksprøver, fakta, konkurranser med mer. I samarbeid med Oslo Folkeakademi.
Lørdag 20.	Kl. 11	Sopp-tur til Sarabråten v/Siri Rui. Oppmøte ved parkeringsplassen til Østmarksetra. Ta med niste. Nærmeste T-bane stasjon: Ulsrud.
Søndag 21.	Kl. 13	Fantastiske fossiler fra «Europas siste jungel» Omvisning i utstillingen i Zoologisk museum v/Petter Bockman.
Fredag 26.	Kl. 18–23	Kulturnatt Magisk sceneshow i Botanisk hage: Huldra og Eg. Tone Jorunn Tveito m/musikere. La Huldra lokke deg inn i naturens magiske mysterier! Forestilling ved Tøyen Hovedgård kl. 19 og 21. Huldra leder deg videre inn i fotoutstillingen i trærne i hagen. «Erlig talt fra naturen – Honestly spoken from the nature». Fotograf Laila Lerum Thunes. Besøk også utstillingen Europas siste jungel i Zoologisk museum og få et glimt inn dyrelivet som fantes i Europa for 47 millioner år siden; den gang Europa var dekket av subtropisk regnskog. I Geologisk museum forteller Jørn Hurum om de fantastiske øglefunnene på Svalbard, og viser en modell av Pliosaurus – en monsterøgle – i full størrelse!
OKTOBER		
Lørdag 4.	Kl. 11–13	Populærfaglig foredrag i Gamle festsal, Urbygningen på Karl Johan. Tema: Ikke fastsatt enda. Foredragene er gratis.
Søndag 05.	Kl. 12	Kompostkurs – la matrestene bli til fruktbar jord! Kurset er gratis. Påmelding til arrangøren Grønn Hverdag tlf. 23109548 / 23109565 gi9@gronnhverdag.no Oppmøte ved publikumsinngangen til Zoologisk museum.
	Kl. 13	Messel – en gullgruve for paleontologer Foredrag om lokaliteten hvor fossilene i utstillingen «Europas siste jungel» ble funnet v/Hans-Arne Nakrem. Geologisk museum.
Søndag 12.	Kl. 13	Da fugler jaktet på hester – Jungelen i Europa for 47 millioner år siden. Foredrag i Geologisk museum v/Jørn Hurum
Søndag 26.	Kl. 11–15	Den store gresskardagen Lykteverksted for barn, det nærmer seg Halloween! Sted: Gårdsplassen vis à vis Tøyen Hovedgård
NOVEMBER		
Søndag 02.	Kl. 13	Byens dyreliv Omvisning for barn i Zoologisk museum v/Einar Strømnes og Gunnar Johansen. I samarbeid med Oslo Folkeakademi
Lørdag 8.	Kl. 11–13	Populærfaglig foredrag i Gamle festsal, Urbygningen på Karl Johan. Tema: Ikke fastsatt enda. Foredragene er gratis.
Søndag 09	Kl. 12–15	Den store Øgledagen! Foredrag og aktiviteter for store og små i Geologisk museum. Møt dinosaurforsker Jørn Hurum.
Søndag 16.	Kl. 13	Fantastiske fossiler fra «Europas siste jungel» Omvisning i utstillingen i Zoologisk museum v/Petter Bockman.
DESEMBER		
Lørdag 06.	Kl. 11–16	Julemarked i Botanisk hage Sted: Gårdsplassen ved Tøyen Hovedgård. Arrangør: Botanisk hages Venner.

For fullstendig program: www.nhm.uio.no/program

Palmebladet

Nr. 2 2008 Medlemsblad for Botanisk hages Venner

Oldemors hage begeistret

SE SIDE 8

ETTERLYSNING:

Hjelp, vi trenger en kasserer!

Neste årsmøte i foreningen er i februar 2009. Da vil flere av de eksisterende styremedlemmene tre ut, og **vi oppfordrer alle som vil bruke noe av sin fritid på morsom og givende frivillig innsats til å gi lyd fra seg til styret.** Spesielt er vi opptatt av å komme i kontakt med noen som liker tall og økonomi, og som kan tenke seg å bruke litt tid på å oppdatere medlemsoversikten og å holde kontakt med medlemmene.

Vi trenger nemlig en ny kasserer i styret. Dette bør være en ryddig person, som liker orden og systemer, men vedkommende trenger ikke på noen måte være regnskapsutdannet, siden vi bruker ekstern regnskapsfører.

Også alle andre som vil gjøre en innsats i styret, eller på annen måte, bes melde sin interesse.

Julemarked 6/12

Lørdag 6. desember blir det julemarked ved driftsbygningen på Tøyen hovedgård.

Har du lyst til å være med og skape førjulstemning vil vi gjerne ha deg med på laget.

Lager du noe spennende du vil selge? Syltet, tørket, bakt, sydd, strikket, limt, malt, modellert etc. Vi trenger også hjelp til å rigge opp på fredag og ned på lørdag kl. 17.

Som eneste førjulstilbud på østkanten tenker vi også på barna og får som alltid besøk av hest og vogn. En kjøretur med Blakken rundt i hagen har alltid vært populært. Nissen kommer, og Nissemer vil lese eventyr under skjortegrana.

Arrangør er nå Venneforeningen med assistanse fra Ellen Beate Thomsen.

Meld deg på allerede nå til Ellen Beate på tlf 95 18 23 39
el. e.b.thomsen@nhm.uio.no

LEDER

Martina Gaux

Kjære venner!

Vårtreffet er et slit! Det er å møte opp tidlig på våren, flere ganger i uken. Man sår og prikler til beina vokser inni kroppen og blir hovne. Bærer tunge jordsekker, skriver tusenvis av stikkedler, vanne i flere timer av gangen i den glovarme 5er'n, også på lørdag og søndag. Man gråter over planter som må gi tapt. Det er rett og slett en fulltidsjobb – uten betaling.

Så kommer Vårtreffet: Rigging og kjøring dagen før. Og du står der igjen, uansett vær. Hele søndagen fra tidlig morgen til sent på ettermiddagen. Og du sier: Dette er siste gang, jeg orker ikke mer.

Men så kommer folk strømmende, de har gledet seg til akkurat denne dagen, til våre planter, vår kafé. Du glemmer alt slitet og smiler. Det er en fantastisk følelse som bare de kjenner som står der, år etter år. Så får du høre resultatet, og det tar pusten fra en.

Til alle dere som står på kan jeg bare si: Hjertelig takk med all respekt. Denne utgaven av Palmebladet er dedikert til dere og dere innsats

Hjertelig hilsen
Martina Gaux

WWW. botaniskhagesvenner.no

Venneforeningens Logo

En skjematisk tegning av frueskoarten *Cypripedium ventricosum*, som kom som en gave fra Manchuria til Botanisk hage i 1937.

Botanisk hages Venner | UiO Naturhistorisk museum |
PB 1172 Blindern | 0318 Oslo | www.botaniskhagesvenner.no

Botanisk hages Venner, stiftet i 1986, har som formål å fremme kjennskap til og interesse for Botanisk hage på Tøyen i Oslo, og å styrke og støtte hagens aktiviteter. Det kan skje gjennom de midler foreningen skaffer til veie og gjennom medlemmenes aktive innsats for hagen.

HVORFOR BLI MEDLEM?

- Du støtter Botanisk hage gjennom medlemskontingenten og bidrar til at hagen kan utvikle seg videre til glede for skoleelever, studenter, forskere og publikum.
- Du mottar medlemsbladet Palmebladet, med nyheter og informasjon om Botanisk hage, vekstene og aktivitetene der.
- Du får tilbud om å delta på hyggelig årsmøte, spesialomvisninger og andre arrangementer i hagen eller med tilknytning til hagen.

HVA KOSTER MEDLEMSKAPET? Medlemskontingenten er kr 150 for enkeltmedlemmer/familier og kr 300 for firmaer/organisasjoner.

STYRET

Martina Gaux, leder martina@botaniskhagesvenner.no
Hanne Lene Skjeklesæther, kasserer og nestleder hannelene@botaniskhagesvenner.no
Nina Frydenlund, sekretær nina@botaniskhagesvenner.no
Dag Inge Danielsen, styremedlem & leder redaksjonskomité daginge@botaniskhagesvenner.no
Kerstin Trygg, styremedlem
Inger-Johanne Andresen, varamedlem og leder av plantegruppa
Anne Ragnhild Næss, varamedlem

HENVENDELSER

Forespørsler av generell karakter: info@botaniskhagesvenner.no
Inn- og utmelding, adresseendring: medlem@botaniskhagesvenner.no

Palmebladet

Medlemsblad for
Botanisk hages Venner

ISSN 1503-4593
Utgave nr 2 i 2008, mars
(Nr 12 siden starten i 2003)

Ønsker du bladet tilsendt på e-post i PDF-format?
Send en e-post til:
medlem@botaniskhagesvenner.no

Redaksjonskomité

Dag Inge Danielsen, Martina Gaux, Nina Frydenlund og som Botanisk hages representanter Liv Borgen og Anne Finnanger

Stofftips og bidrag sendes:
D. I. Danielsen, Arendalsgata 20,
0463 Oslo. daginge@botaniskhagesvenner.no

Grafisk Produksjon:
Sigurd Østensen
Trykking: Fladby grafiske
rådgivning AS

Palmetegningen

Vignett-tegningen er laget av Kaarina Aas og viser Christen Smiths daddelpalme, *Phoenix canariensis*, fra 1815, som vokste i Palmehuset til 2000. Bladet har fått sitt navn til minne om denne.

Ane Senstad Guldahl er ny overgartner i Botanisk hage.

FOTO: DAG INGE DANIELSEN

Ny overgartner i Botanisk hage

Ane Senstad Guldahl er ansatt som ny overgartner i Botanisk hage. Hun overtar etter Kathrine Strøm, som sluttet i juni for å begynne i et privat firma. Ane Senstad Guldahl begynner i sin nye stilling omkring 1. oktober. Det er to overgartnerstillinger i Botanisk hage, den andre innehas av Oddmund Fostad.

Ane er 34 år og født og oppvokst på Toten. Hun har hovedfag i botanikk fra Universitetet i Oslo og har siden 2001 vært daglig leder for Ringve botaniske hage, som er en del av NTNU Vitenskapsmuseet i Trondheim.

– Jeg liker trives i denne bransjen og synes det er gjevt å få jobbe i Botanisk hage på Tøyen. Mange En del av oppgavene blir nok de samme som jeg er vant til vil nok være kjente, men dette er et mye større miljøet her er mye større enn hva jeg er vant med fra Ringve., siden vi bare er fire ansatte på Ringve.

Ane kjenner godt til både menneskene og forholdene i Botanisk hage på Tøyen fra studiedagene. I tillegg hadde hun omvisninger for skoletjenesten da hun holdt på med hovedfaget.

– Det blir litt som å komme hjem, men jeg kjenner jo ikke de indre forholdene i Botanisk hage. Det er spennende at det er så mye samlet på ett sted på Tøyen, til forskjell fra Ringve som ligger langt fra resten av NTNU, sier Ane, som har vært interessert i hager og planter helt siden jentedagene, da hun vokste opp med en stor hage og skogen som nærmeste nabo.

– Noen programmerklaring?
– Det er altfor tidlig, og jeg må diskutere nærmere med Liv Borgen og Oddmund Fostad og seksjonsleder Liv Borgen hvordan vi skal fordele oppgavene. Men jeg gleder meg veldig til å komme i gang!

Mye tid går med til å sette fram alle plantene før publikum slippes inn i hagen.

FOTO: DAG INGE DANIELSEN

Flere hundre sto i kø utenfor portene da Botanisk hage åpnet for Vårtreffet kl 10

Mange ble lokket til Fortellertreet der Heidi Dahlsveen fortalte historier for de minste.

Hallvord Reiar M. Steen ledet Wergelandsvandringene blant urter og trær – i tidsriktig kostyme.

Vårtreff-rekord

Årets Vårtreff i Botanisk hage er trolig det best besøkte arrangementet i hagen på mange år.

Søndag 1. juni opprart med strålende sommervær. Da portene åpnet kl 10, var det mange hundre mennesker som sto i kø med kurver og handlevesker klare. De møtte opp for å sikre seg noen av de mange godbitene Plantegruppa kunne tilby.

En av de mest ettertraktede blant årets spesialiteter var gyllenlakk, som Venneforeningens plantegruppe dyrket frem i anled-

ning Wergelandsjubileet. I alt 27 fullstappede kasser med gyllenlakk ble kjørt frem, og alt ble revet bort i løpet av to timer.

Det hjalp nok for interessen at flere aviser hadde forhåndsmøter, og at Nitimen lørdag morgen hadde et direkte sendt innslag fra Botanisk hage, der PR-ansvarlig og redaktør i BhV, Dag Inge Danielsen, ble intervjuet om gyllenlakk og Vårtreffet.

Bare gyllenlakk ga oss inntekter på ca 10.000 kr. Inntektene fra plantesalg totalt kom opp i over 200.000 kroner, som er rekordresultat.

I tillegg til Plantegruppas nyttevekster, stauder og sommerblomster, solgte vi i år noen til dels sjeldne orkidéarter. Også dette viste seg å være et kjærkomment tilbud, for orkidéene forsvant raskt.

MANGE POPULÆRE AKTIVITETER

Det var svært mye som skjedde på årets

Hva er dette?

Kassene med stauder er klargjort for salg.

Det var kamp om å komme først frem til salgsbordene da portene åpnet.

På vei mot etterlengtet skygge? Også i år var det mange grønne foreninger som tiltrakk seg interesse ved driftsbygningene og Botanisk museum. FOTO: TERJE HELLEM

Vårtreff. På barnas natursti hadde vi omkring 50 deltagere. Mange små og store slo seg ned i skyggen av kjempepoppelen ved Andedammen da Heidi Dahlsveen i to omganger hadde fortellerstund for barn. Henrik Wergeland ble hedret med to spesialvandring, ledet av Hallvord Reiar Michaelsen Steen fra Wergelandsakademiet. Han leste dikt ved utvalgte vekster, og mange sluttet opp om disse vandringene.

Som vanlig var det åpne omvisninger i hagen ved Venneforeningens guidekorps.

Randi Aune var blant de mange som plukket seg ut noen godbiter på plantesalg. FOTO: TERJE HELLEM

Også her var det stor interesse, med mange som ville bli guidet rundt i Botanisk hage på den årstiden den er aller vakrest.

40-årsfeiringen av Fjellhagens fødsel ble markert på behørig vis, og alle som møtte frem ble invitert av Rolf Y. Berg og Lasse Køgel på spesialomvisninger i Fjellhagen.

I år stilte ti «grønne» interesseforeninger med egne utstillinger og stands. Også disse rapporterte om kjempeinteresse og rekordomsetning.

MANGE NYE MEDLEMMER

Både Botanisk hage og Venneforeningen hadde informasjonsstand. Her solgte vi bøker, delte ut brosjyrer og vervet nye medlemmer. 34 personer betalte medlemskontingenten der og da, mens mange andre fikk med seg innmeldingsskjema. Dette har resultert i at vi nå har over 1.200 medlemmer.

DAG INGE DANIELSEN

Den flittige Plante gruppa

BAK KULISSENE

Inger-Johanne Andresen har ledet Plantegruppa de siste årene. Her i Plantegruppas veksthus før Vårtreffet.
Foto: ROLF E. WULFF, AKERS AVIS GRORUDDALEN

Venneforeningens plantegruppe gjør hvert år en kjempeinnsats i månedene som leder frem til Vårtreffet.

Resultatet er kjærkomne inntekter, som kommer Botanisk hage til gode på ulike måter. I år ble salgsinntektene høyere enn noen gang tidligere. Inger-Johanne Andresen har ledet Plantegruppa i en årrekke. Her forteller hun om hvordan gruppen er organisert og jobber.

I løpet av det første halvåret er oppgaven vår å produsere planter for salg på vårt årlige Vårtreff. Dette gjelder stauder, sommerblomster og nyttevekster. På sensommeren og utover høsten har vi en god del arbeid med å ta vare på restene fra Vårtreffet, samt planter vi får fra hagen. Vi har i år også sådd frø fra spesielle planter som vi ønsker å selge til neste år.

Plantegruppa har en egen liten ledergruppe. Foruten én leder har vi to som er ansvarlige for staudene, to for sommerblomstene og én for nyttevekstene. Dessuten har vi to materialforvaltere. Alle er solidarisk ansvarlige, men tar seg hovedsakelig av sine egne oppgaver. De gjør en fantastisk innsats.

Vi starter hvert år med «Gjensynstreff» eller «Bli-kjent-treff». Innkalling blir bekjentgjort i Palmebladets vårutgave. De fremmøtte blir vist rundt på området vårt på forsøksfeltet,

får litt demonstrasjon om hvordan prikling foregår i veksthuset og tar en titt på planter som har overvintret. En eller to av gartnerne fra hagen er også med, og vi avrunder med litt bevertning og hyggelig prat.

STOR DUGNADSVILJE

På møtet blir det delt ut lister over dugnadsdagene og enhver kan skrive seg opp på de dagene som passer. Dugnadene foregår på fire hverdager hver uke, kl. 10 og kl. 17. Antall dugnadstimer pr. uke varierer mellom 30 og 40 avhengig av arbeidsmengde og værforhold. Vi har gjerne 3–5 hjelpere på hver dugnad, så det blir lagt ned mange dugnadstimer hver formiddag og hver ettermiddag hele våren.

Rundt regnet bruker vi 12 uker på planteproduksjonen frem til Vårtreffet. I denne perioden er den totale dugnadsinnsatsen blant våre medlemmer på nærmere 2.000 timer. I tillegg kommer høstarbeidet, der det også går med atskillige dugnadstimer.

Gruppelederne hjelper til der det trengs. De setter opp dugnadslistene med en ansvarlig leder for hver dugnad. Disse listene må hele tiden redigeres og holdes à jour. De slås opp i veksthuset vårt. Leder holder også samlinger for gruppelederne og følger opp fremgangen. Leder er med i Venneforeningens styre og holder disse informert om det som skjer i plantegruppa.

HVORDAN FÅR VI FREM PLANTER?

Botanisk hage gir oss ikke lov til å plan-

ter inn i hagen fra medlemmer eller andre. Dette på grunn av faren for sykdommer og skadedyr. Derfor må vi så frø for stauder, sommerblomster og urter. (Vi tar gjerne imot frø fra våre medlemmer.) Vi får også noe planter fra overskudd i hagen.

De ansvarlige i plantegruppene setter opp lister med bilder av de plantene de vil produsere. En beskrivelse av planten følger også med. Såingen starter i slutten av januar med frøene som spirer sent, mens det meste blir sådd rundt påsketider. Vi sår i brett og prikler etter hvert over i pletter.

100 liter vaffel røre gikk med!

Vafler og kaffevarer ble omsatt i forrykende tempo på Venneforeningens egen kafé på Vårtreffet. Inntektene her kom opp i 27.000 kroner, som kommer Botanisk hage til gode. Som vanlig var det Kerstin Trygg som med stadig hånd planla og ledet kafédristen. Hun skriver:

Planlegging av arbeidet i kaféen starter i januar, siden vi må reservere utstyr for å få traktet store mengder kaffe. Den store arbeidsinnsatsen skjer i ukene før Vårtreffet, med detaljplanlegging og innkjøp. Vi holder øye med langtidsvarslet, for været har stor be-

Under Vårtreffet skjer det mye arbeid bak kulissene, med henting og bæring og utkjøring Foto: DID

Lys, vann og varme er viktig. Etter hvert som plantene vokser til får de også periodevis gjødselvann. Plantene skal navnes med etiketter i pottene. Når vi nærmer oss Vårtreffet skal også kassene utstyres med en plakat med et fint bilde og en liten beskrivelse. Listene skal ajourføres med hva som prikles og hvor mange kasser det blir av hver sort. De ansvarlige skal også prise plantene når Vårtreffet nærmer seg. I april og mai måned er det altså stor aktivitet. Mange medlemmer bruker mye av sin fritid for å gjøre alt klart til den store dagen.

HEKTISK VÅRTREFFSØNDAG

Lørdagen før Vårtreffet er det stor aktivitet. På forhånd har vi laget en plan for hvor gruppene skal stå med sine planter. Materialforvalterne og helperne må sette opp bord til alle plantene. Det er en tung

jobb. Det er mye materiell som skal til for å sette opp lange og stødige diskene. Når diskene er klare, begynner vi å kjøre frem en del av plantekassene fra forsøksfeltet. Det er ikke få kasser som skal kjøres, og det blir mange turer med de elektriske bilene vi låner av hagen.

Etter en strevsom lørdag, enten sola skinner eller regnet pøser, ser vi frem til vårtreffsøndagen. Alt er klart og vi vet at folk kommer til å strømme inn i hagen. Da står vi klare og gleder oss.

På selve vårtreffdagen kjøres kasser frem kontinuerlig. Dette skjer på anmodning fra selgerne som gir beskjed om hvilke planter som må hentes frem. Tomme kasser skal også kjøres tilbake. God kommunikasjon og oppfølging er nødvendig. Når alt er over har vi et berg av tomkasser på forsøksfeltet – da spør vi oss selv: «Var det virkelig såååå mange?»

Det blir utallige turer fra Forsøksfeltet. Foto: DID

HVA FÅR VI IGEN?

De som er med i plantegruppa har svært ofte stor interesse for planter. Mange har egen hage, noen har flyttet fra hagen sin, og mange har bare stor interesse for planter. Noen savner å drive eget hagearbeid, og finner derfor en plass hos oss.

Vi har utviklet et godt kameratskap og en hyggelig atmosfære. Vi lærer stadig mer om planter og plantestell. Mange av helperne våre har gode plantekunnskaper som de deler med andre. Vi har også god kontakt med gartnerne som gir oss gode råd og følger med oss.

Til slutt har vi stor glede av å selge det vi har produsert, og det er fantastisk å se hvilke resultater vi får til.

Vil du være med i plantegruppa, gå inn på Venneforeningens nettside: www.botaniskhagesvenner.no.

HILSEN FRA PLANTEGRUPPA V/INGER-JOHANNE ANDRESEN

nesten 100 liter røre. Til vaflene ble det spist 14 kg syltetøy. Videre solgte vi ca 350 is og 450 flasker vann og brus.

Ti personer stilte opp i kafégruppen. Flere av dem har vært med i mange år og alle gjør en skikkelig innsats. Kafégrup-

pen ønsker at flere medlemmer stiller opp, så vi kan fordele arbeidet på flere. Om du vil bidra neste gang, ta kontakt med noen av oss i styret eller send en e-post til info@botaniskhagesvenner.no

KERSTIN TRYGG, STYREMEDLEM OG LEDER AV KAFÉGRUPPEN

Sommervikarminner

En tidligere sommervikar deler her noen minner fra Botanisk hage på 90-tallet.

Vi som ennå ikke hadde rykket opp som erfarne sommervikarer måtte gjennom mange tester for å komme over stadiet som ussel ugressluker.

En av de virkelig store testene var å klippe plenen i brattbakken ved kjempealmen, ned mot Jens Bjelkes gate. Den er vannvittig bratt, og klarer du den, blir det nevnt i kantina i lunsjen.

Som om ikke bakken var bratt nok i seg selv, var det lagt inn en ekstra test. På ukjent sted stakk det opp en liten bit av en gammel gjerdestolpe av stål. Traff jeg den, ville gressklipperen bli ødelagt og da var veien kort tilbake til lønnespirelusing. En siste advarsel for jeg satte kursen mot brattbakken var: kjør ikke bare fram og tilbake uten å snu klipperen, da vil olja bli liggende på samme sted og motoren vil skjære seg!

Med et godt tak i gressklipperen satte jeg i gang. Jeg måtte bruke alle kreftene på å holde klipperen på rett kjø. Samtidig måtte olja renne og gjerdestolpen ikke treffes. Et stykke nedi bakken kjente jeg det, en sotaktig lukt. Hva var dette? Hadde jeg greid å skjære motoren allikevel, var det virkelig så lite som skulle til? Jeg kastet meg over klipperen og fikk stoppet motoren. Nå var det gjort, tilbake til lønnespirene. Den søte lukta som minnet om sjokolade ble enda sterkere. I grunnen pussig at det lukter sjokolade av en ødelagt bensinmotor, tenkte jeg. Jeg trillet slukøret gressklipperen tilbake til verkstedet og fortalte verksmesteren at jeg hadde klippet brattbakken og at det kom en merkelig sjokoladeaktig lukt ut av motoren.

Da ble det latter. Brølende latter. Det var jo Freiafabrikken på Rodeløkka som lagde «M» på torsdager, fikk jeg vite. Gressklipperen var tipp topp. Jeg trillet tilbake og klippet resten av bakken. Gjerdestolpen oppdaget jeg i god tid. Oppdraget var utført uten andre skader enn såret stolthet. Etterpå gikk jeg ut og spiste lunsj. Orket ikke å spise i kantina den dagen, og har ikke smakt "M" siden.

SØ

Festdag i Oldemors hage

Festtalene var mange, gavene likeså, og begeistringen til å ta og føle på, da Oldemors hage ble offisielt åpnet 12. juni i år.

Oslos varaordfører Aud Kvalbein gratulerte Botanisk hage med den vakre sansehagen og fremholdt at den var en gave til Oslos befolkning da hun erklærte anlegget for åpnet. Deretter var det Venneforeningens tur, med leder Martina Gaux som overrakte lysthuset til professor Liv Borgen, seksjonssjef for Botanisk hage. Lysthuset i Oldemors hage er en gave fra Botanisk hages Venner.

Men det var først da Lynni Treekrem og

Seksjonssjef Liv Borgen ved Botanisk hage (t.v.) tar imot det vakre lysthuset fra Venneforeningens leder Martina Gaux. (Foto: Jon T. Merg)

hennes musikere dro i gang underholdningen, at stemningen tok helt av. Iført fargesprakende blomsterkjole og ditto hatt fikk hun hele forsamlingen med seg, nesten helt til Mexico. Så ble det skålt i hylleblomsaft.

Til stede på åpningen var en lang rekke gratulanter fra inn- og utland. Blant disse var Eva Jansson fra Programmet för Odlad Mångfald i Sverige, samt representanter for Hageselskapet og noen av de øvrige norske botaniske hagene, i Tromsø, Trondheim og Bergen.

Den delen av Oldemors hage som ligger innenfor stakittgjerdet er utformet som en sansehage med tanke på eldre og demente. Her har GERIA, Oslo kommunes senter demens/alderspsykiatri, vært en viktig

samarbeidspartner. Mange syke- og aldershjem i Oslo satser på egne sansehager til glede for de gamle.

Det viktigste formålet har likevel vært bevaringen av den østnorske plantearven. Norsk Genressurscenter og Åsmund Asdahl har vært sterkt medvirkende under planleggingen. Alt plantematerialet er mer enn 50 år gammelt og hentet fra østnorske hager. Det praktiske innsamlingsarbeidet har hovedsakelig vært gjort av Knut Langeland, Anna-Elise Torkelsen, Madeline von Essen og Mari Marstein.

– Motivet for å starte innsamlingsarbeidet, var at mange av de gamle hageplantene var i ferd med å dø ut. Med dette har vi fått et komplett nettverk av feltgenbanker i Norge, sa Åsmund Asdahl, som er leder for Genressursutvalget for planter ved Norsk Genressurscenter på Ås.

Staubedene er inndelt geografisk i fire områder; Innlandet, Indre Oslofjord, Østfold og Vestfold. I tillegg til alle staubedene består Oldemors hage blant annet av

Lynni Treekrem, artist og botanisk-hagenabo, fikk fart på forsamlingen med sin smittende sangglede.

roselund, frukthage og steinbed, og etter hvert vil det vokse opp et syrinlysthus.

Mange av vekstene er merket med hvor på Østlandet de opprinnelig vokste, helt ned til hvilken eiendom. Eksempler er Thor Heyerdahls barndomshjem i Larvik og Johan Bojers hage i Asker. I anledning Wergerlandsåret er det også verd å merke seg at gyllenlakk vokser tett ved lysthuset.

– Like viktig som det vitenskapelige as-

pektet er det at Oldemors hage er blitt en meget vakkert utstillingshage med stor publikumsappell, fremholdt direktør Elen Roaldset ved Naturhistorisk Museum. Hun takket spesielt overgartner Kathrine Strøm, som var ansvarlig for planlegging og utforming, og botaniker Vibeke Vange, som var ansvarlig for utplanting, registrering, skilting og brosjyre.

DAG INGE DANIELSEN

Lasse Køgel gir deltakerne på guidekurset en innføring i Fjellhagens mysterier.

Foto: DID

Mange nye guider

Høsten 2007 ble Botanisk hage og Botanisk hages Venner enige om at det var på tide å arrangere et nytt kurs for guider i hagen.

Det var noen år siden sist, og det var nå bare seks aktive guider igjen i guidekorpset. Det har lenge vært et ønske fra hagens side å tilby åpne, gratis omvisninger til faste klokkeslett i helgene. For

å gjennomføre det måtte vi ha mange flere guider.

Dag Inge Danielsen fra BhV og Anne Finnanger fra Botanisk hage arrangerte kurset. Det var et omfattende kurs med

fem kurskvelder innendørs i løpet av våren og tre kveldsvandringer i april-mai. Invitasjon til kurset ble sendt til venneforeningens medlemmer og lagt ut på hjemmesiden. Påmeldingene strømmet inn! Til slutt var det 30 påmeldte, og det var nokså nær maksimum vi kunne håndtere i det lille auditoriet på Botanisk

Engletrompet i blomst

Publikum har svermet som bier rundt de to store, flotte Brugmansia-plantene som har stått i overdådig flor på kaféen i sommer. De har blomstret kontinuerlig siden midt i juni, og først når det går mot september begynner de å dabbe av.

Brugmansia kalles engletrompet, og er en slekt i søtvierfamilien. Dette er en stor og spennende familie, som inneholder mange kjente matplanter, for eksempel potet, tomat, paprika og aubergine. Mange er også giftige, som belladonna, piggeple, bulmeurt – og tobakk, som vel også bør tas med i den gruppen.

Brugmansia er også giftig. Alle deler av planten er giftig, men det giftigste er frø-

ene. Denne sorten med store, gule blomster er imidlertid steril og setter ikke frø. Hvilken kultivar dette er, vet vi ikke sikkert. Det er gartner Anders Neergaard i

Victoriahuset som har dyrket fram disse prakteksemplarene, som har gledet alle besøkende på kaféen i sommer.

TEKST OG FOTO: ANNE FINNANGER

Til sammen tre utekvelder avsluttet vårens guidekurs

Nils Skinnarland viste de nye guidene rundt blant trærne i arboretet i slutten av mai.

I februar tok Kristina Bjureke deltakerne med opp i herbariesamlingen i Botanisk museum.

museum. Mange ansatte i hagen bidro til kurset med foredrag eller kveldsvandringer.

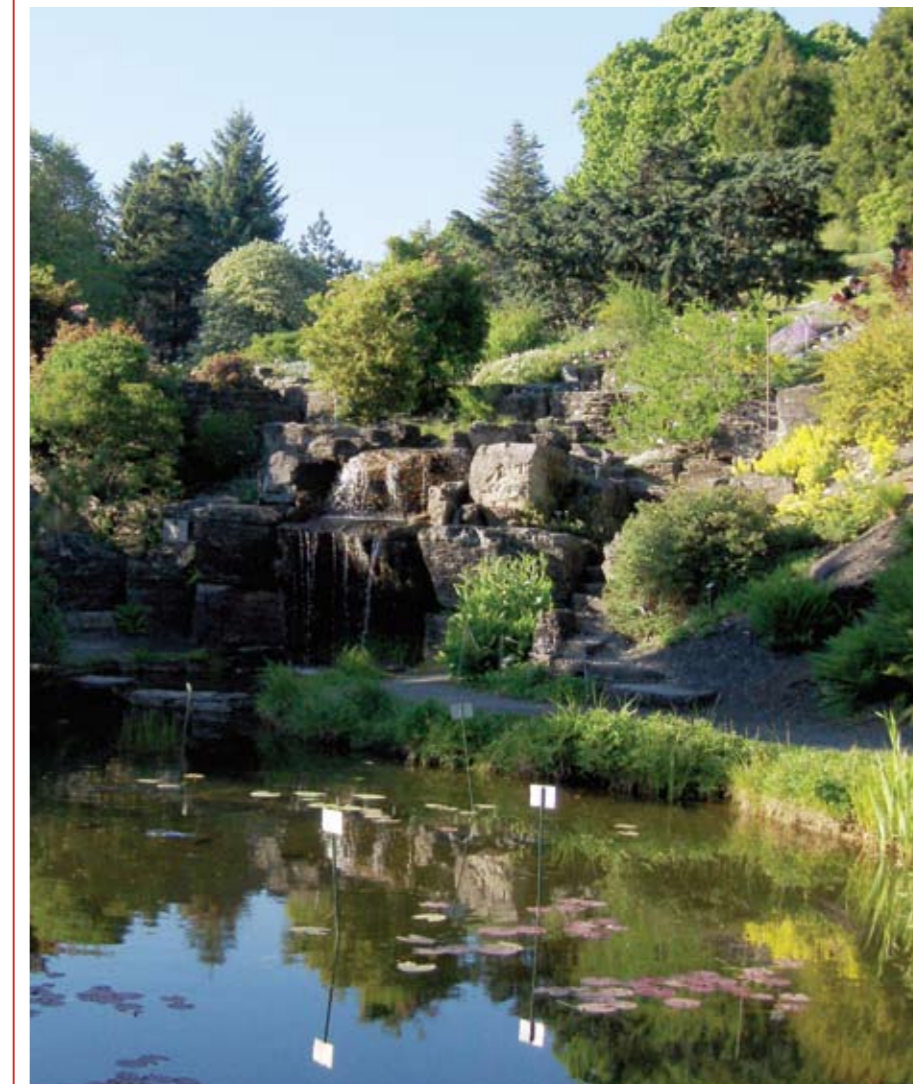
VI TOK OPP FØLGENDE TEMAER:

- Naturhistorisk museum og Botanisk hage
- Hagens utforming – akser, veier, stilarter
- Fjellhagen
- Botanisk hages historie
- Urtehagen
- Arboretet
- Botanikk – liten innføring
- Økologi og biologisk mangfold
- Veksthusene – gamle og nye
- God og effektiv guiding – fortellerteknikk
- Håndtering av grupper

Det ble utarbeidet skriftlige kompendier om hvert av disse temaene. Ved avslutningen av kurset fikk alle som hadde fullført kurset et diplom. 25 av de 30 påmeldte fullførte – det er en meget høy prosent! Flere av de etablerte guidene fulgte også kurset, og vi har nå et strålende guidekorps på over 30 kompetente, velinformerte og godt trente guider. Botanisk hage har fått et betydelig bedre tilbud til publikum!

ANNE FINNANGER

Omvisninger stadig mer etterspurt

At Venneforeningens guider gjør en god jobb, merkes godt på tilbakemeldinger og bookinger.

Anne Finnanger koordinerer omvisningene i hagen, og oversikten hennes viser at 2008-sesongen slår alle rekorder. Ikke bare har de åpne, gratis omvisningene på søndager selvsagt ført til en økning på statistikken. Spesialbestilte omvisninger har også økt betydelig, til tross for at det er blitt dyrere (1000 kr for grupper inntil ca 20 personer).

Økningen i bestillinger kan ha flere forklaringer. Det hjelper at informasjon om hvordan man bestiller omvisninger ligger lett tilgjengelig på internett. Naturhistorisk museum/Botanisk hage har fått mer og mer publisitet de siste årene, noe som trolig fører til at folk lettere husker oss når

de har lyst til å «finne på noe».

En annen viktig grunn til økt pågang er åpenbart at omvisningene våre har fått «godt rykte» – noen har snakket sammen! Vi har for eksempel hatt en rekke omvisninger for grupper som er ute på tur i jobbsammenheng, som et velferdstiltak på arbeidsplassen. Dette skjedde veldig sjelden tidligere, mens i år har det vært et skred av slike bestillinger. Anne har flere ganger fått bestillinger fra folk som forteller at «venninna mi hadde vært hos dere med en gruppe fra jobben hennes, og det hadde vært SÅ bra, så nå vil vi gjøre det samme!»

Slike positive tilbakemeldinger er selvsagt veldig hyggelig å få, og det er meget velfortjent. Guidene våre er en usedvanlig oppegående gjeng, og gir et svært verdifullt bidrag til Botanisk hage.

AF

Utstillingen «100% lin» var den første i den nyrestaurerte østfløyen av Tøyen hovedgård. FOTO: KRISTINA BJUREKE/NATURHISTORISK MUSEUM

Det anvendelige linet

Carl von Linné ga linet det meget treffende navnet *Linum usitatissimum* – «det svært anvendelige line». Absolutt hele planten kan brukes!

Lin er en ettårig plante med lange, tynne stilker og tallrike små, smale blader. Frukten er en kapsel, og i den utvikles de velkjente brune, glinsende linfrøene. Lin dyrkes i de tempererte klimasonene.

Hageinteresserte er sikkert kjent med to arter av slekten *Linum* som brukes som hageplanter i Norge: Rød lin *L. grandiflorum* og staudelin *L. perenne*.

UTSTILLINGEN «100% LIN»

Linutstillingen var den første i østfløyen av den nyoppussede Hovedgården, og den var åpen fra 1. april til 1. september. Siktemålet var å bidra til å bevare kunnskap om tradisjoner, beredning og bruk av lin.

Den tar for seg bruksområder til lin, beredning av fibre og kulturhistorie. Spesielt den lange og tidskrevende beredningen av fibre, for en kan begynne å veve og sy, har vakt oppsikt under omvisninger for skoleklasser og

publikum. I korthet foregår det slik:

Når linet høstes, skal det trekkes opp med rot. Stenglene samles i bunter og tørkes. Før man starter selve beredningen av fibre må frøkapslene ripes av.

Første trinn i beredningen av fiber er *røytingen*. Det er en biologisk prosess, som innebærer at mikroorganismer «spiser opp» limstoffet som binder fibre til veden i stenglene. Røyting skjer på bakken (bakkerøyting) eller i vann (vannrøyting). Det er viktig å stoppe røytingen i rett tid, ellers brytes selve fibre

ned. (De går opp i stry.)

Etter røytingen tørkes linet igjen, og neste trinn er bråking. Da brennes veden i linstrået opp, slik at selve fibre kommer frem.

Etter bråking kommer *skaking*. Den er mer bøylige bunter med lin legges over skakestolen og med skakekniven fjernes vedrester. Etter skakingen er det tid for *hekling*, først bruker man en grov og så en fin hekling for å «kjemme» linet fritt for flis. Hekla ser nærmest ut som en spikeramme. Etter heklingen er linet klart til *spinning*. I gamle dager gikk kvinnene med håndtein og spant mens de utførte andre sysler, men mest spant de på en rokk.

Veien fra å så linfrøene til den ferdige bunadskjorten er lang. Det forklarer hvorfor fine linetekstiler er dyre i innkjøp.

BUNADSSKJORTE TIL TREGE MAGER

Noen av alle bruksområder til lin er garn, tau, tekstil, tapeter, lerret, fiberplater, isolasjon, matolje, kokt linolje, i brødbakst, i frokostblandinger, dyrefôr og rustbehandling. Frøskallet inneholder mye slim, og linfrø brukes som avføringsmiddel. Frøhviten er rik på linolje, med umettete fett-

Ellen Sjøwall designet linutstillingen.

Utstillingen var både pedagogisk og vakker, og viste noen av linens mange bruksområder. FOTO: KRISTINA BJUREKE/NATURHISTORISK MUSEUM

Det var stor interesse fra mediene da linutstillingen ble åpnet i april.

syrer. Linfrøene inneholder 30-40% olje. De er rike på protein og Omega 3 og 6. Linolje har et høyt innhold av de umettete fettsyrene linol- og linolensyre. Den brukes i kremer, salver og såpe. Oljen brukes som bindemiddel i maling på bygninger og skip, i interiør og på møbler. Blandet med terpentin, fyllstoffer og pigmenter blir blandingen lett å stryke ut. Når løsemiddelet er fordampnet, størkner linoljen og binder fargen. Linolje tørker raskt og er bestandig mot vær og vind.

LINDYRKING I NORGE

Lin var viktig i det gamle jordbruksområdet. Ved siden av ull ga lin materialer til klær, tekstiler og tauverk. Praktisk talt hver gård dyrket lin til husbehov.

På midten av 1800-tallet gikk lindyrrkingen sterkt tilbake. Konkurranse fra importert bomull, overgang fra selvbergings- til handelsjordbruk og færre som arbeidet på gårdene, er noen av årsakene. Beredning av lin er meget arbeidskrevende når alt skal gjøres for hånd og med enkle redskaper.

I dag dyrkes lin i meget liten skala i Norge. Noen entusiaster dyrker for egen

husflidsproduksjon eller i småskala for salg til bl.a. blomsterdekorasjoner. Dagens linplagg kommer nesten utelukkende fra land som Hviterussland, Estland og Latvia, hvor arbeidskraft er billig.

«VERY COOL»

Vi har hatt en notatbok liggendes i utstillingen hvor publikum kan dele sine tanker om utstillingen med oss. Noen utdrag:

«Takk for veldig vakker og lærerik utstilling. Man får riktig respekt for de som har lagd alle gamle linklær.»

«Very cool! Smells funny! Keeps us from getting bored.»

«Årets beste utstilling, fantastisk!»
«Nydelig og informativ utstilling! En ting til slutt: Gammel folketro (Finnskogen) sa at der linfrø ble strodd, hadde det onde ingen makt...»

«Takk for lærerik utstilling – med oppfordring til alle om å dekke til bords på linduken!»

KRISTINA BJUREKE

Kaféen midlertidig stengt

Kaféen i Botanisk hage hadde sommersesongens siste åpningsdag 31. august fordi arbeidet med å opparbeide gårdsplassen til Tøyen hovedgård startet 1. september. (Se Palmebladet nr 1/08 side 5.)

– På vegne av alle medarbeiderne i Studentkaféene vil jeg gjerne få takke de mange hyggelige gjestene som har besøkt vår kafé til nå, sier kaféleder Sandra Bustamante.

Da Palmebladet gikk i trykken var det ikke klart når kaféen blir åpnet igjen. Oppdatert informasjon på nettet.

3 mill. til veksthuset fra Eckbos Legater

Eckbos Legater støtter det nye veksthuset med hele tre millioner kroner.

Ikke bare er dette en stor slått gave i seg selv – alle gaver på 3 mill.

eller mer til en forskningsinstitusjon utløser i tillegg den såkalte gaveforsterkningen fra staten på 25 % av beløpet. Dermed har veksthuskontoen økt med 3 750 000!

Arbeidet med å skaffe flere sponsorer pågår for fullt. Dessuten blir det veldig spennende å se hva det vil stå om veksthuset i statsbudsjettet for 2009, som legges fram i månedsskiftet september/oktober.

I tillegg har det oppstått en spennende situasjon i forbindelse med at det er bestemt at Munchmuseet skal flyttes til Bjørvika. Allerede dagen etter at nyheten kom, var direktør Elen Roaldset på radioen og sa at Naturhistorisk museum gjerne overtar Munchmuseets bygning etter flyttingen! Foreløpig vet ingen hva som vil komme i dette bygget, men ut fra debatten som flyttingen har skapt, ser det ut som om kommunen vil ta opp igjen den gamle planen om rehabilitering og forskjønnelse av hele Ola Narr-området. Veksthuset har hele tiden vært en integrert del av denne planen, så dette er veldig positivt for oss!
ANNE FINNANGER

Studiegruppe

Medlemmer av Plantegruppa som har stilt på dugnader får denne høsten tilbud om å delta i en studiegruppe om stauder. Gruppen blir ledet av Marit Karlsen.

Olav Ragnar Rise

Den triste beskjeden om at Olav Ragnar Rise omkom i en bilulykke ved Biri 27. februar i år kom som et sjokk på oss i Botanisk hage. Det ble felt mange tårer.

Olav var født i 1942 og trådte sine barnesko i Trøndelag. I sin ungdom traff han Marit fra Gjerdrum, giftet seg og bosatte seg med henne i hennes hjembygd. Lenge var han drosjesjåfør. Først i 1979 ble han ansatt i Botanisk hage, der han ble en arbeidsom, snill og omgjengelig kollega i nærmere 30 år. Han var rolig og verdig i all sin ferd, og hadde en lun måte å omgås folk på. Det er mange som har gitt uttrykk for hvor mye Olav har betydd, både for arbeidsmiljøet generelt og for ansatte enkeltvis, ikke bare i Botanisk hage, men ved hele Naturhistorisk museum.

Olav hadde ikke gartnerfaglig utdanning da han kom til Botanisk hage. Han ble ansatt som spesialarbeider, tok i et tak der det var behov, kjørte maskiner og be-

handlet maskinene med stor varsomhet. I 1989 avla han fagprøven i anleggsgartnerfaget, ble ansatt som anleggsgartner og fikk tittelen forskningstekniker, senere ledende forskningstekniker. Han har tatt mange tunge tak i så vel nye hageanlegg som i rehabiliteringen av gamle. Han lot seg aldri stoppe av problemer og hadde en utrolig evne til å finne gode løsninger på alle vanskelig arbeidsoppgaver. På mange måter var han en tusenkunstner. Olav tok også kurs innen trepleie, og slik ble trepleie en viktig del av hans

arbeidsoppgaver. Vi er mange som vil huske ham som en apekatt, dinglende fra toppen av de høye trærne. For mange av oss her ved Naturhistorisk museum vil minnet om Olav for alltid sitte i de store trærne vi daglig passerer.

Olav har deltatt i alle studieturene gartnerne har hatt til fjerne himmelstrøk, sist til Sør-Afrika. Selv om han var eldste deltaker, var han en av de sprekeste og ofte en av de første som kom fram etter lange og strabasjose turer i bratt terreng. Han var nesten aldri syk, men kort tid før han døde, hadde han problemer med blodtrykket.

Etter mange års jobb og stor innsats i Botanisk hage, har han satt dype spor etter seg. Han har også etterlatt seg en vakker hage i Gjerdrum. Det blir ikke lett å erstatte Olav. Han var en usedvanlig stabil og dyktig medarbeider. Dessuten var han en mann med godt humør, og han kom godt overens med alle. Slike medarbeidere «vokser ikke på trær». I Botanisk hage kommer vi til å savne ham dypt i lang tid framover. LIV BORGEN

2.000 geologer i Botanisk hage

Mandag kveld 11. august var nærmere 2.000 geologer på Tøyen for å se Geologisk museum og delta på grillfest i Botanisk hage. Deltakerne var i Oslo og Lillestrøm på den 33. internasjonale geologikongressen, som holdes hvert 4. år. Aldri har så mange blitt bespist i Botanisk hage, og portene måtte for en gangs skyld stenges for vanlig publikum. FOTO: CECILIE ELISE WEBB

- Bambus er så vakkert, sier Ingrid Støren, som har tatt initiativ til den nye Bambuslunden i Botanisk hage.

Eksotisk bambuslund

Gartner Ingrid Støren har lenge vært fascinert av bambus. Stor var derfor gleden og stoltheten da hun våren 2008 sammen med sine kolleger kunne plante de første 16 eksemplarene i den nye bambuslunden.

Den ligger i området nedenfor Andedammen og Urtehagen, på østsiden av beken.

– Bambus er så vakkert. Den bidrar til å gi ro i sjelen. Nettopp derfor har det vært viktig at dette ikke skulle bli noe stressprosjekt. Vi har villet ta oss god tid, og bambuslunden vil ta form over flere år, forteller Ingrid, som har arbeidet i Botanisk hage siden 1979.

Ingrid besøkte bambuserier i Los Angeles og Frankrike på begynnelsen av 00-tallet, og dermed var interessen tent. Hun bestemte seg for å forsøke å få til en bambuslund på Tøyen. Da hun nylig rundet 50, ønsket hun seg kun pengebidrag til bambuslunden i gave.

Tidlig på våren tok hun med seg tre kolleger og dro til Alnarp, et landbruks-

Hva er bambus?

Bambus er en generell betegnelse på flere hundre arter i gressfamilien. De fleste artene er treaktige. Enkelte kan bli høye som trær. Bambus vokser i Asia, Mellom- og Sør-Amerika, og noen arter i deler av Afrika og Australia.

Bambus brukes også som norsk navn på planteslekten *Bambusa* som omfatter over 70 arter.

Bambus kan bli opptil 15 meter på bare seks måneder. Den er i tillegg spesiell fordi den ikke krymper og sveller så mye som annet treverk.

Bambus er viktig mat for panda; 99 % av det den spiser er bambus.

Kilde: Wikipedia

universitet i Sverige, for å studere deres bambus og lære om hvilke arter som tåler nordisk klima. De besøkte også en privat bambushage i Danmark, og de handlet inn syv ulike arter på en planteskole nær København.

Bambusplantene er plassert i seks grupper i halvsirkelform. Plasseringen ved bekefaret er selvsagt ikke tilfeldig:

– Vi håper etter hvert å kunne lage en liten dam her, og kanskje en orientalskinspirert liten bro. Dessuten passer miljøet så fint, for her vokser fra før mange eksotiske trær, seljer, gunnera og iris, som jeg synes passer godt sammen med bambus. Det skal etter hvert plantes mer bambus og også andre planteslag som passer inn.

DID